

بارئح تحلیلی صدر اسلام
(اوران نبوت)

مؤلفان:

مسیں علی مومد

مجتبی اسفندیاری

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

(وامد ساری)

نشر شوق

کتابخانه کتاب

نشر شوق . ۰۹۱۱۵۳۲۰۱۷۷

کلیه مقوم های نشر محفوظ است

Email: shokh_sirri@yahoo.com

نام کتاب : تاریخ تحلیلی صدر اسلام (دوران نبوت)

مؤلفان : حسین علی موحد - مجتبی اسفندیاری

طرح جلد: شهرام دادا

نوبت چاپ : سوم - ۱۳۹۷

قیمت : ۱۵۰۰۰۰ ریال

تیراژ : ۱۰۰ نسخه

چاپ : عترت

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۴۶-۱۱-۵

ISBN: 978-600-7246-11-5

سرشناسه: موحد، حسین علی، ۱۳۳۶ -

عنوان و نام پدیدآور: تاریخ تحلیلی صدر اسلام (دوران

نبوت)/مؤلفان حسین علی موحد، مجتبی اسفندیاری.

مشخصات نشر: ساری: شوق، ۱۳۹۲، ۱۳۹۳، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۱۶۸ ص.

شابک: 978-600-7246-11-5

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه

موضوع: محمد(ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ق. -- بعثت

موضوع: اسلام -- تاریخ -- از آغاز تا ۱۱ق

موضوع: نبوت - تاریخ

موضوع: عربستان -- تاریخ -- قرن ۱۱ق.

شناسه افزوده: اسفندیاری، مجتبی، ۱۳۴۹ -

رده بندی کنگره: ۱۳۹۲۱۴BP ت ۲م ۸۳/

رده بندی دیویی: ۹۱۲/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی: ۳۲۷۳۵۴۲

فهرست

پیش گفتار / ۹

فصل اول / ۱۱

تاریخ چیست؟ / ۱۱

تاریخ نقلی / ۱۱

تاریخ تحلیلی (نظمی) / ۱۱

فلسفه تاریخ / ۱۳

قرآن و تاریخ / ۱۴

اهمیت و ارزش مطالعه تاریخ اسلام / ۱۶

فصل دوم / ۲۱

جغرافیای جزیره العرب / ۲۱

اوضاع سیاسی شبه جزیره عربستان / ۲۴

الف - جنوب عربستان صحنه کشمکش رقابت ادیان و تأثیر آن بر فرگونی‌های سیاسی / ۲۴

ب - چگونگی شکل‌گیری دولت‌های شمالی شبه جزیره عربستان در قرن ۶ میلادی و نقش آنان در کشمکش دو

قدرت ایران و روم / ۲۷

د - نظام قبیله‌ای مشخصه سیاسی نواحی مرکزی عربستان و حجاز / ۲۹

فصل سوم / ۳۳

عصر جاهلیت در عربستان / ۳۳

قتل و غارت، خشونت و قساوت / ۳۴

عادات ناپسندی مانند: میگساری، قمار، فحشا / ۳۴

زنده به گور کردن دختران / ۳۵

افتخار به حسب و نسب و قوم و نژاد / ۳۶

بازارهای عرب عرصه نمایش هنر و کالا / ۳۶

سنت حلف / ۳۷

سنت جوار / ۳۸

حرمت نگه داشتن ماه‌های حرام / ۳۹

فصل چهارم / ۴۱

ادیان باورهای دینی عربستان در دوران جاهلی / ۴۱

حنفا / ۴۰

یهود در عجم / ۲۲

مسیحیت در عربستان / ۴۰

اقتصاد و معیشت اسراب در ایران / ۴۸

زنان و نظام خانواده در عربستان در آستانه ظهور اسلام / ۴۹

ضرورت شناخت دو امپراتوری روم و ایران و آستانه ظهور اسلام / ۵۱

اوضاع سیاسی و وضع حکومت ساسانیان در آستانه ظهور اسلام / ۵۲

اوضاع اجتماعی ایران / ۵۳

اوضاع دینی و اعتقادی ایرانیان / ۵۳

اوضاع امپراتوری روم شرقی (بیزانس) / ۵۴

فصل پنجم / ۵۷

چگونگی پیدایش، پویایی و ماندگاری شهر مکه / ۵۷

نیاکان پیامبر(ص) / ۵۹

فصل ششم / ۶۵

تولد و نوجوانی حضرت محمد(ص) / ۶۵

حضرت محمد(ص) در خانه ابوطالب / ۶۸

خاطرات حضرت محمد(ص) در سفر تجاری به شام همراه عمویش / ۶۹

از جوانی تا بعثت / ۷۲

شرکت در جنگ‌های فجار / ۷۲

عضویت در پیمان جوانمردان / ۷۳

ازدواج با خدیجه(س) / ۷۴

شرکت حضرت رسول(ص) در ترمیم کعبه و داوری خردمندان در نصب حجرالاسود / ۷۵

علی در خانه حضرت محمد(ص) و خدیجه(س) / ۷۶

دوران تحنث زمینه و آمادگی رسالت / ۷۷

فصل هفتم / ۷۹

آغاز بعثت چگرنه بود؟ / ۷۹

مرحله نبوت در مکه / ۸۳

دوره دعوت مناسی و خنسین مؤمنین / ۸۴

دوران دعوت انبیا / ۸۶

دعوت عمومی آغاز - بمنی قریش / ۸۷

مخالفان مشهور حضرت رسا / ۸۸

فصل هشتم / ۹۵

روش های دشمنی و بعثت ستیزی قریش / ۹۵

مذاکره با ابوطالب / ۹۵

اتخاذ سیاست های خشن شکنجه یاران / ۹۶

رسوی کرد قریش به تهمت و تطمیع / ۹۹

پیمان محاصره، اخراج از مکه، مقاومت در شعب ابوطالب / ۱۰۱

وفات خدیجه (س) و ابوطالب / ۱۰۳

سفر به طائف به دنبال روزنه امید / ۱۰۴

آشنایی با یثربیان مقدمات هجرت / ۱۰۶

توطئه دارالندوه و یک دلی برای قتل پیامبر(ص) در شب هجرت / ۱۰۸

فصل نهم / ۱۱۱

دوران مدنی / ۱۱۱

احداث مسجد / ۱۱۱

این اثر را تقدیم می‌نماییم به «محمد اسفندیاری» عزیز که در اوج شکوفایی به پرواز در آمد و آفرین بر مادر صبورش که دی ماه ۹۲ را در بیمارستان «بو علی سینا» ساری صبورانه رنج‌نامه محمد رضا را با تبسم و بیستادگی تحمّل نموده، با تقدیم هزینه مراسم بزرگ‌داشت عزیز خود به بخش اطفال آن بیمارستان، هم مسؤولیت مادر بودن را تکمیل نمود و هم نام مادر رضا را جاودانه کرد.

هنگام تدوین و تألیف این اثر با دو عزیز آشنا شدم که مرا در انجام این

کاریاری رسانیدند.

آقایان سید محمد سفیدگر و حجت‌الاسلام غفاری؛ اروی؛ مدیر محترم

انتشارات شوق

از هر دوشان سپاسگزارم

پیش‌گفتار

کسانی که در تعلیم و تدریس تاریخ اسلام در مراکز علمی خصوصاً دانشگاه‌ها تجربه دارند، می‌دانند کتاب‌ها و تألیفات زیادی در این خصوص تحت عنوان: تاریخ تحلیلی صدر اسلام یا تاریخ زندگی پیامبر اسلام و یا سیره رسول‌الله نوشته شده است. اینجانبان سال‌هاست به کار تدریس تاریخ از جمله تاریخ صدر اسلام در مؤسسات آموزش عالی مشغولیم و از آثار به جا مانده از اساتید بزرگ و دانشمندان علم تاریخ برای تدریس در این کلاس‌ها استفاده می‌نمودیم.

واقعیت این است که در طی سال‌ها تدریس با دو گروه از دانشجویان سر و کار داشتیم گروهی اصیبتاریخ دانشجویانی که رشته تخصصی تاریخ و یا رشته‌های هم‌سو با درس تاریخ را انتخاب نموده مشغول تحصیل بودند و گروهی اکثریت از دانشجویان که درس تاریخ صدر اسلام را به عنوان دو واحد درس عمومی باید می‌گذراندند. طبیعی است که برای تدریس در کلاس‌ها نه‌تنها برای دانشجویان رشته تاریخ و یا رشته‌های هم‌سو نباید به یک منبع یا یک کتاب اکتفا نمود چون دانشجویان رشته تاریخ ملزم هستند با استفاده از منابع و مآخذ جدید و منابع تاریخی دوران گذشته از جمله دوران صدر اسلام را مورد مطالعه و تحقیق قرار دهند تا با اشراف بر حوادث آن دوران به معرفت لازم در رشته تاریخ دست‌یافته، خود نیز صاحب‌نظر و نظر شوند.

اما دانشجویان گروه دوم که شامل همه رشته‌های تحصیلی می‌باشند ملزم هستند تنها دو واحد درس تاریخ اسلام را در یک ترم تحصیلی بگذرانند. پس آموزش درس تاریخ اسلام این گروه با گروه اول تفاوت دارد.

کتاب موجود تاریخ صدر اسلام در مراکز علمی علی‌رغم این که بسیار ارزشمند و عالمانه نوشته شدند اما به نظر می‌رسد حجم نوشته و اطلاعات موجود در این کتاب‌ها بسیار زیاد و پراکنده می‌باشد. طوری که در حوصله یک ترم با هفته‌ای دو ساعت در این کلاس‌ها نمی‌گنجد. براین اساس نگارندگان این اثر، فقدان یک کتاب درسی تاریخ

صدر اسلام را که هم تا حدی مطابق با سرفصل های تعیین شده توسط مرکز برنامه ریزی و تدوین متون درسی باشد و هم ظرفیت دانشجوی و فرصت زمان موجود رشته های عمومی در آن لحاظ شده باشد را احساس نمودیم، بنابر این با استفاده از تجربه سال ها تدریس در کلاس های درس تاریخ رشته های عمومی، این اثر را با شیوه فشرده نویسی در ۱۲ فصل تهیه کردیم. ۱۱ فصل آن که عمده صفحات کتاب را شامل می شود مربوط است به اوضاع جغرافیایی، سیاسی، فرهنگی عربستان و همچنین زندگانی پیامبر اسلام از تولد تا رحلت، فصل ۱۲ یعنی فصل پایانی کتاب نگاهی است اجمالی به بعضی زوایای خاص زندگی پیامبر که حداقل در منابع اولیه یا کم آمده یا به طور ناصوابی به آن پرداخته شده است. تحت عنوان سیما یا خلق و خوی اجتماعی و اخلاقی پیامبر(ص).

در نگارش این اثر از منابع و ماخذ متعددی استفاده شده است. از آنجا که قرآن مستندترین اثر در خصوص زندگی پیامبر(ص) است و وقایع مربوط به این دوران می باشد، بیشترین استفاده را از آن نمودیم. همچنین از سیره نویسان دوران اولیه اسلامی که ناقلان اصلی حوادث این دوران می باشند، بهر سبب گم فتمیم به اضافه از نوشته های مورخان و پژوهشگران عصر جدید که با روش نوین تاریخ نگاری تحلیلی راه گشای بسیاری از حقایق تاریخی شدند، نیز بهره بردیم. به یقین هر یک از مطالب یا عناوین ارائه شده در این اثر، توضیح مختصر یا اشاره ای بیش نیست. این است اساتید محترم به هنگام آموزش، و دانشجویان محترم به وقت دانش آموختگی به این مقدار نوشته ها بسنده نکنند زیرا که این مختصر خوشه ای از خرمن حوادث روزگار است.

﴿فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ﴾

مؤلفان